

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО СВІТОВОГО СПІВТОВАРИСТВА

М.В.Дубініна, кандидат економічних наук, доцент

М.Д.Бабенко, кандидат економічних наук

Миколаївський державний аграрний університет

У статті теоретично обґрунтовано підхід щодо необхідності державного стимулювання розвитку особистих селянських господарств в умовах інтеграції до світового співтовариства. Визначено та систематизовано функції, що виконуються особистими селянськими господарствами на сучасному етапі розвитку економіки.

В статье теоретически обоснован подход относительно необходимости государственного стимулирования развития личных крестьянских хозяйств в условиях интеграции в мировое сообщество. Определены и систематизированы функции, которые выполняются личными крестьянскими хозяйствами на современном этапе развития экономики.

Сукупні обсяги підтримки аграрного сектора економіки становили відповідно: в США – 24, Австралії – 6, в Японії – 65, Канаді – 20, Мексиці – 22, Швейцарії – 73, Новій Зеландії – 2, Норвегії – 69, Туреччині – 36% [1]. Аналіз світового досвіду свідчить про необхідність державного стимулювання аграрного сектора економіки України та, зокрема, дрібних товаровиробників – особистих селянських господарств. Вони представляють собою сукупність виробничого осередку, на долю якого припадає 65 відсотків загального обсягу виробництва валової продукції сільського господарства в Україні.

На жаль, проблемам державної підтримки особистих селянських господарств, механізму дії в умовах інтеграції до світового співтовариства приділяється неналежна увага. Назріла необхідність проведення нового етапу наукових досліджень ролі особистих господарств в продовольчому забезпеченні країни, формуванні рівня добробуту значної кількості сільського населення з врахуванням принципів

змін у відносинах власності та форм господарювання на селі.

Різні аспекти функціонування особистих селянських господарств досліджували В.А.Бєлянов, О.А.Бугуцький, І.Ф.Глотов, П.Т.Губенко, З.І.Калугіна, І.В.Коновалов, М.Й.Малік, В.Я.Месель-Веселяк, П.Т.Саблук, Н.К.Фігурновська, О.В.Чаянов, Г.І.Шмельов, О.М.Шпичак та інші економісти-аграрники.

На сьогодні актуальним є аналіз нових тенденцій розвитку особистих селянських господарств, зміни їх функцій на сучасному етапі розвитку.

Роль і місце особистих селянських господарств в аграрній сфері економіки найкраще проявляється у властивих їм функціях. Розглядаючи функції таких господарств під час реформування соціально-економічної системи, слід зазначити такі чинники:

По-перше, сприяння у формуванні численних суб'єктів ринкового господарства, насамперед у створенні ефективного недержавного сектора економіки, орієнтованого на попит, конкуренцію; стимулювання ділової активності населення.

По-друге, сприяння процесам приватизації та роздержавлення економіки.

По-третє, робить вагомий внесок у розв'язання проблеми зайнятості. Ця функція проявляється у здатності особистих селянських господарств забезпечувати добробут сільського населення під час структурних зрушень економіки.

По-четверте, сприяє подоланню дефіцитності споживчого ринку та виконує функцію насичення ринку сільськогосподарською продукцією.

Усе це дає підстави зробити висновок, що функціонування особистих селянських господарств в ринковій економіці не є відокремленим. Вони становлять невід'ємний структурний елемент сучасного сільського господарства України.

Слід зазначити, що зроблено лише перші, не завжди правильні та послідовні кроки на шляху формування цілісної політики підтримки особистих господарств і створення механізмів її реалізації. Деякі заходи державного регулювання мають суперечливий характер, основні напрями підтримки фактично не забезпечені ресурсами. Усе це потребує чіткішого наукового підходу до форму-

вання державної політики підтримки розвитку особистих селянських господарств.

Важливе місце займає стимулювання зовнішньоекономічної діяльності особистих господарств. Основу державної політики передусім становлять нарощування експортного потенціалу з метою зменшення ресурсорієнтованого експорту, розвиток торговельних, науково-технічних, виробничо-технологічних, інформаційних зв'язків з іноземними країнами та забезпечення сприятливих умов для іноземної інвестиційної діяльності у сфері нових технологій, ноу-хау, створення нових виробництв з випуску конкурентоспроможної продукції та продукції, що замінює імпорту.

Особисті селянські господарства, що експортуватимуть свою власну продукцію, стимулюватимуться шляхом: організації пільгового кредитування експортної діяльності; створення сприятливих умов страхування кредитів для експортних операцій; запровадження митних пільг і преференцій для експортної продукції з підвищеним ступенем переробки, що забезпечуватиме високу ефективність експорту та створення можливостей для її реалізації на зарубіжних ринках; надання допомоги для участі в міжнародних виставках і ярмарках на пільгових умовах.

Для забезпечення ефективної діяльності особистих селянських господарств на зовнішніх ринках доцільно надавати відповідні рекомендації та необхідну інформацію про зовнішньоекономічну діяльність, зовнішні ринки, тенденції їх розвитку, про потенційних партнерів тощо, а також проведення конференцій, семінарів, консультацій для селян які бажають вийти на зовнішні ринки.

В умовах здійснення широкомасштабної аграрної реформи, стержнем якої є перехід до ринкових засад господарювання на основі приватної власності на землю, майно і результати праці працівників сільськогосподарського виробництва, виникає нагальна потреба у створенні, відповідної ринковим умовам, системи розповсюдження сільськогосподарських знань та інформації.

Подальший розвиток особистих селянських господарств потребує створення розвинутої системи інформаційного забезпечення та інфраструктури, що підтримує її діяльність.

Основним елементом зазначеної системи може стати мережа регіо-

нальних інформаційно-аналітичних центрів (сільських дорадчих служб), які в подальшому інтегруються в єдину інформаційну систему.

Головними завданнями регіональних інформаційно-аналітичних центрів мають бути:

- забезпечення доступу селян до інформації (правової, нормативно-довідкової, маркетингової, науково-технологічної, комерційної тощо);
- надання консультаційних послуг з питань стану ринку, кон'юнктурного аналізу, управління підприємством, участі у виставках, підготовки кадрів;
- складання інформації для органів державної влади про стан діяльності особистих селянських господарств та тенденції їх розвитку.

Залежно від розміру, рівня товарності, спеціалізації та платоспроможності необхідно передбачати диференційоване інформаційне обслуговування особистих господарств.

Запровадження постійного моніторингу за державною підтримкою особистих селянських господарств та механізмами регулювання діяльності цієї частки аграрного сектора економіки дасть змогу відстежувати зміни та напрями її розвитку як на державному, так і регіональному рівнях, а також своєчасно застосовувати важелі державного регулювання з метою поліпшення економічного клімату для проведення діяльності особистих селянських господарств.

Реалізація державної політики підтримки особистих селянських господарств в рамках державних і регіональних цільових програм дасть змогу створити альтернативні канали розподілу агропродукції та поставок матеріально-технічних ресурсів, наситити споживчий ринок дешевою місцевою продукцією, переорієнтувати оптову ланку на потреби власників особистих селянських господарств. І як результат — здешевлення продуктів харчування для соціально незахищених верств населення, зниження соціальної напруженості в регіонах, підвищення реальних доходів сільських жителів, що відповідає державним та особистим економічним інтересам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Экономика сельского хозяйства России. – 2006. – № 5. – С. 42-46.